

СУЧАСНІ ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЯ ТАКТИКО-ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ГРЕКО-РИМСЬКІЙ БОРОТЬБІ З УРАХУВАННЯ АДАПТАЦІЙНИХ РЕЗЕРВІВ ЇХ ОРГАНІЗМУ

В статті представлено шляхи вирішення проблеми оптимізації тактико-технічної підготовки спортсменів враховуючи особливості адаптаційних змін в їх організмі в процесі тренувальної діяльності.

Ключові слова: оптимізація, боротьба, спортсмени, адаптаційні зміни.

The article presents ways to solve the problem of optimizing the tactical and technical training of athletes, taking into account the peculiarities of adaptive changes in their bodies during training.

Key words: optimization, struggle, athletes, adaptive changes.

Вступ. Результативність виступу спортсмена на змаганнях визначається реалізацією всіх сторін підготовленості, але все ж таки фахівці одностайні на думці, що саме техніко-тактична підготовка відіграє ключову роль у реалізації підвищення їх рівня тренуваності. Поряд з цим, починаючи з рівня дитячо-юнацького спорту, постійно змінюються умови змагальної діяльності, удосконалюються правила, розширюється програма змагань, загострюється суперництво, що потребує постійного пошуку нових технологій, підходів до управління тренувальним процесом борців та, у свою чергу, визначає вектор дослідницького інтересу та наукового пошуку фахівців не лише сфери фізичної культури та спорту, а й суміжних галузей наукових знань у напрямі підвищення ефективності діяльності [1, 2].

У той же час, незважаючи на широту дослідницького інтересу, в роботах не повною мірою представлено питання щодо вивчення можливостей удосконалення підготовки на основі спрямованого формування технічної майстерності та комбінацій, індивідуалізації техніко-тактичного вдосконалення спортсменів відповідно до характеру змагальної діяльності, що постійно перетворюється, і загостренням суперництва на змаганнях. Обмеженість відомостей у представленій області не дозволяє у всьому обсязі реалізувати досяжний потенціал юних борців та стимулює пошук шляхів оптимізації навчально-тренувального процесу у зазначеному напрямку.

Мета роботи: науково обґрунтувати методику вдосконалення техніко-тактичної підготовки борців даного стилю на тренувальному етапі та етапі вдосконалення спортивної майстерності на основі спрямованого формування техніко-тактичної підготовки з урахуванням індивідуальних характеристик спортсменів.

Матеріал та методи дослідження. В дослідженнях приймали участь 98 борців віком 14-15 років, які мають II, I спортивний розряд та КМС. Було створено 2 групи по 49 осіб: контрольна та експериментальна. В процесі досліджень використовувались наступні методи: аналіз та узагальнення спеціальної літератури, опитувальні методи, педагогічне спостереження, відеоаналіз поєдинків, аналіз протоколів змагальної діяльності, метод експертних оцінок, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Результати дослідження. В процесі проведення експериментальних досліджень були отримані результати, які свідчать про те, що своєрідність персоніфікованої діяльності молодих борців характеризується специфічними параметрами змагальної практики, куди входять:

- вибір способів реалізації техніко-тактичних засобів з урахуванням морфофункціональних показників фізичного розвитку, що детермінують відповідні їм можливості реалізації адаптаційних резервів (факторна вага - 0,844602);

- переважний спосіб і стиль змагальної боротьби, зумовлений особливостями психофізіологічної організації спортсмена (моторний профіль) (факторна вага - 0,874907);

- органічну узгодженість реалізації рухової підготовленості з іншими актуальними здібностями, що відображають операційно-технічну сферу борця (факторна вага – -0,877768);

- специфіку реалізації техніко-тактичних прийомів на основі обліку рухливості нервових процесів (факторна вага – -0,914266) та швидкості реакції (факторна вага – -0,920235);

- реалізацію адаптаційних можливостей через створення значного позитивного досвіду змагальної діяльності, коли техніка стає персоніфікованою, важкою супернику у протиборстві (факторна вага – -0,541942), поряд із результативним аспектом виконання (факторна вага – -0,699324);

- особистісно-психічні особливості борців та обумовленого ними стильового своєрідності ведення змагального поєдинку: мотиваційного (факторна вага – 0,593949), інтелектуального (факторна вага – -0,943125), вольового (факторна вага – -0,557383) та регулятивній сферах, в сукупності, що демонструють економічну індивідуально комфортну керованість рухами. Облік даних змінних забезпечує високий рівень реалізаційної ефективності, і позитивно впливає на техніко-тактичні характеристики борців.

Висновки. Встановлено, що широкий спектр оцінюваних параметрів змагальної практики у контексті успішності реалізації адаптаційних можливостей спортсменів дозволяє аргументовано через співвідношення кількості перемог та кількості сутичок представити відносні показники прогресуючого розвитку змагальної успішності на тлі підвищення рівня тактико-технічної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Rahmani F, Mirzaei B. Comparison of the physical fitness traits of azerbaijan and iran senior greco-roman national wrestling teams. *Physical Education of Students*. 2019; 3:155–159.
2. Sikorski W. New approach to preparation of elite judo athletes to main competition. *Journal of Combat Sports and Martial Arts*. 2011; 2(1):57–60.
3. Sterkowicz-Przybycien K. Meta-analysis to determine normative values for the special judo fitness test in male athletes: 20+ years of sport-specific data and the lasting legacy of Stanislaw Sterkowicz. *Sports (Basel)*. 2019;7(8):194.
4. Vasconcelos BB, Protzen GV, Gallian LM. Effects of high-intensity interval training in combat sports: a systematic review with meta-analysis. *Journal of Strength and Conditioning Research*. 2020;34(3): 888–900.

**Науковий керівник кандидатка наук з фізичного виховання та спорту, доцентка
Тітова Г.В.**